

PÄIHDEHOITO VAIKUTTA KOKONAISVALTAISESTI

Päihdehoidon asiakkaat ja työntekijät tietävät, että päihdehoito auttaa. Vaikutusten osoittaminen on kuitenkin haastavaa, sillä muutos ei välttämättä liity päihteiden käyttöön.

Teksti Tuuli Pitkänen

Päihdehoidon vaikuttavuus nousee esille ajoin erilaisissa yhteyksissä, erityisesti silloin, kun pohditaan hoidon hyödyllisyyttä, hintaa tai laatua. Vaikuttavuutta on arvioitava suhteessa hoidolle asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi hoidolla voi olla myös muita kuin tavoitteiksi asetettuja hyötyjä.

Päihteiden käytön vähenemiseen ja lopettamiseen liittyvät tavoitteet vaihtelevat hoitomuodotain, yksilökohtaisesti ja suhteessa aikaan. Esimerkiksi katkaisuhoidossa ensisijaisena tavoitteena on usein yksilön tukeminen akuutin vaiheen yli, mutta pitemmällä aikavälillä tavoitteeksi voidaan asettaa esimerkiksi käytön harveneminen avohoidon tuella.

Päihdehoitoon hakeutuessa yksilön ensisijainen tai ainoa tavoite ei välttämättä liity päihteiden käyttöön. Hoitoon tullessa monet ovat kokeneet, että keskeiset asiat ovat solmussa tai että elämästä on suunta hukassa. Päihdeongelma vaikuttaa yksilön arkielämäänsä monin tavoin. Päihdeongelman yhteydessä esiintyy usein psykososiaalisia vaikeuksia, jotka liittyvät muun muassa sosiaalisiin suhteisiin, kognitiivisiin taitoihin, mielialaan, unen laatuun ja arkisten asioiden hoitamiseen.

Hoidon aikana psykososiaalisessa toimintakyvyssä tapahtuneita muutoksia on tutkittu analysoimalla asiakkaiden vastauksia Paradise24fin-kyselyyn. Kysely on käytössä A-klinikka Oy:llä hoitotyössä. Kyselyn anonymiini tutkimuskäyttöön on haettu ja saatu asianmukaiset luvat. Tarkastelun kohteena on 710 seurantaa, joissa asiakas on vastannut Paradise24fin-kyselyn kaikkiin kysymyksiin vähintään kahdesti avohoidon aikana tai laitospäivien alkuvaiheessa ja lopussa.

TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄT VAIKEUDET VÄHENIVÄT PÄIHDEHOIDON AIKANA

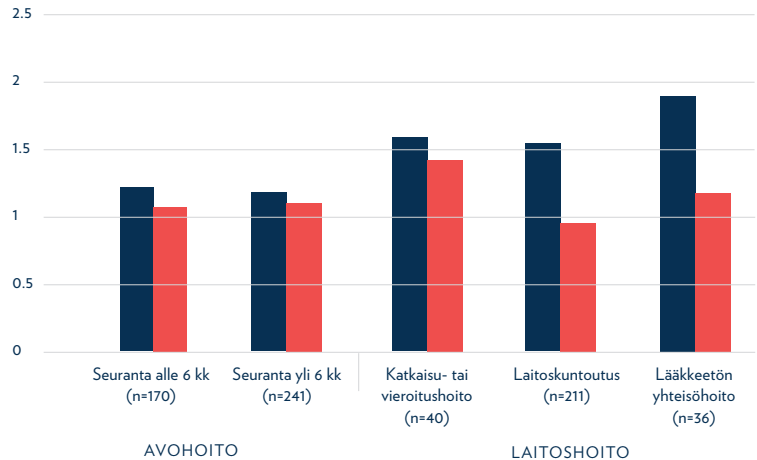
Psykososiaalisen toimintakykyyn liittyvien vaikeuksien määrä ja intensiteetti vähenivät sekä avo- että laitoshoidon aikana, kuten kuviosta näkyy. Tulokset vahvistavat yksiselitteisesti, että päihdehoidolla on myönteistä vaikutusta psykososiaaliseen toimintakykyyn. Laitoshoidon asiakkailla oli hoitopäivien alkaessa enemmän psykososiaalisia vaikeuksia kuin avohoidon asiakkailla, mikä osaltaan kertoo laitospäivien tarpeellisuudesta.

Lääkkeettömän yhteisöhoitoon aikana oli tapahtunut keskimäärin enemmän muutosta kuin muil-

Toimintakyvyn vaikeuksien seuranta hoidon aikana.

Paradise24fin-vastausten keskiarvo vaihteluvälillä 0 = ei vaikeuksia, 4 = erittäin suuria vaikeuksia tai ei selviydy.

■ Ensimmäinen kartoitus
■ Seuranta/laitoshoidon päättymisen

la laitosjaksoilla, mutta ero oli tilastollisesti merkitsevä vain suhteessa katkaisu- tai vieroitushoitoon. Ryhmien väliset vertailut vaativat suurempia vastaajamääriä.

Vaikuttavuuden tarkastelussa olisi tärkeä voida tehdä tarkempia ryhmittelyjä sekä ottaa huomioon se, että hoitomuotoihin hakeutuu erilaista asiakaskuntaa ja että hoidon pituus vaihtelee. Avohoidossa seurantoja olisi tärkeä toistaa 3–6 kuukauden välein.

TUTKITULLA TIEDOLLA ON MERKITYSTÄ

Psykososiaalinen toimintakyky kertoo asiakkaan kokonaistilanteesta ja siinä hoidon aikana tapahtuneista muutoksista. Säännöllinen kartoittaminen ja muutoksen seuraaminen tukevat asiakkaan hoitoa ja hänen tilanteensa tekemistä näkyväksi. Toimintakyky on olennaisesti yhteydessä siihen, miten asiakas selviytyy arjessa ja minkälaisiin asioihin hänellä on tuen tarvetta. Asiakkaan kannalta on tärkeä tietää, että päihdehoidolla on yleisesti ottaen myönteinen vaikutus psykososiaaliseen toimintakykyyn ja että tilannetta voidaan myös yksilötasolla seurata.

Paradise24fin on kohtalaisen uusi työväline. Sen

ominaisuuksista ja käytöstä on valmistella useita kansainvälisiä artikkeleita erityisesti päihdehoitoa koskien. Osallistuminen kansainväliseen keskusteluun parantaa tulosten luotettavuutta ja lisää hyvien käytäntöjen leviämistä.

Tietyllä työvälineellä eri puolilla maailmaa ja monenlaisia ihmisryhmiä tarkasteltaessa monipuolista tietoa karttuu vähitellen yhteiseen tietopankkiin. Hoitokäytössä olevien työvälineiden käytettävyyden ja hyötyjen tutkiminen on hidasta, mutta se tuottaa konkreettista tietoa hoidon suunnitteluun ja arviointiin.

Arjen toimintakyky -hanke tukee järjestöjä konkreettisesti seuraamaan toimintojen aikana tapahtuneita muutoksia ja hyödyntämään seuranta-tietoa. Lisäksi hanke järjestää koulutusta ja kokemusten vaihtoa Paradise24fin-kyselyn käytöstä. Lisätietoa Arjen toimintakyky -hankkeesta ja Paradise24fin-kyselystä saa A-klinikkasäätiön Tietopuu-sivustolta. ✘

Dosentti Tuuli Pitkänen toimii A-klinikkasäätiössä vanhempajana tutkijana ja Arjen toimintakyky -hankkeen koordinaattorina.